

Komentari Crnogorskog Telekoma na Analizu relevantnog tržišta 1 (Pristup javnoj telefonskoj mreži na fiksnoj lokaciji za fizička i pravna lica)

Komentari na Poglavlje 2 (Definicija relevantnog tržišta)

Br.	Originalni tekst	Komentar Crnogorskog Telekoma	Komentar Agencije
1.	Dostupna su dva nivoa usluga i to: - ISDN BRA (eng.Basic Rate Access) priključak, koji se sastoji od 2 govorna kanala i 1-og kanala za prenos podataka, ukupne brzine 128 (2×64) + 16 kbit/s; - ISDN PRA (eng.Primary Rate Access) priključak, koji se sastoji od 30 govornih kanala i 1 kanala za prenos podataka; ukupne brzine 1.920 (30×64) + 64 kbit/s.	Za ISDN-BRA bi, po našem mišljenju, preciznije bilo da stoji: ISDN BRA (engl. Basic Rate Access) priključak, koji se sastoji od dva B kanala (za prenos govora ili podataka) i jednog D kanala (za prenos signalizacije ili podataka). Slično važi i za ISDN PRA.	Agencija uvažava primjedbe Crnogorskog Telekoma u smislu preciznijeg opisa usluga ISDN BRA i ISDN PRA priključaka.
2.	Kompanija M:tel je WiMAX mrežom pokrila veći dio Podgorice, a u cilju da usluge budu dostupne svim građanima i pravnim licima u Crnoj Gori, planirano je da se do kraja godine pokrije kompletna teritorija Crne Gore, a za sada je to 50% pokrivenosti stanovništva.	Pošto je kompanija M:Tel još tokom 2009-te godine imala 50% pokrivenosti stanovništva sa WiMAX uslugom sa tendencijom pokrivanja kompletne teritorije Crne Gore, logično je smatrati da se za usluge prenosa glasa i pružanja usluge širokopojasnog pristupa preko WiMAX tehnologije može smatrati supstitom PSTN pristupu i ADSL tehnologiji putem bakarne parice.	U dokumentu Nacrta analize Agencija je nakon procjene stepena zamjenjivosti na strani tražnje i stepena zamjenjivosti na strani ponude uključila WiMAX priključke u definiciju relevantnog tržišta u okviru segmenta usluge nižeg nivoa pristupa mreži. U pogledu komentara Crnogorskog Telekom-a koji se odnosi na stepen pokrivenosti stanovništva sa WiMAX uslugom, ističemo da faktor pokrivenosti stanovništva uslugom nije dovoljan kod procjene stepena zamjenjivosti tražnje i stepena zamjenjivosti ponude, u slučaju malog ali neznatnog povećanja cijena od strane hipotetičkog monopoliste, već se uzimaju u obzir i drugi faktori kao što su: cijene usluga, kvalitet usluga i preferencije krajnjih korisnika.
3.	Sa aspekta funkcionalnosti su usluge pristupa mreži na fiksnoj lokaciji i usluge pristupa mobilnoj telefonskoj mreži međusobno djelimično zamjenljive, i to kako sa aspekta prenosa govora, tako i sa aspekta prenosa	U analizu nije uključen 3G i HSDPA. Sa ovim tehnologijama moguće su i veće brzine, do 21 Mbps.	Ovo tržište obuhvata usluge uskopojasnog pristupa na fiksnoj lokaciji za potrebe prenosa govora. Da bi usluge 3G i HSDPA bile uključene u analizu relevantnog tržišta, kako sugeriše

	<p>podataka. U donjem frekventijskom području bakarne parice moguća je brzina pristupa Internetu preko pozivnog pristupa sa prenosnom brzinom do-128 kbit/s (PSTN priključak do 56 kbit/s). Prenosna brzina u T-Mobile mreži GSM je do 53,6 kbit/s, a u T-Mobile mreži UMTS do 384 kbit/s.</p>		<p>Crnogorski Telekom, trebali bi postojati dokazi o mijenjanju navika krajnjih korisnika zbog pristupa većim brzinama.</p> <p>Korisnici uskopojasnog pristupa generalno neće vršiti nadogradnju do širokopojasnog pristupa samo da bi imali pristup usluzi prenosa govora već su prvenstveno motivisani obezbjeđenjem pristupa većim brzinama internet servisima. Mnogi korisnici su prilikom prelaska na širokopojasni pristup zadržavali i uskopojasni pristup, što ukazuje na to da je riječ o komplementarnim a ne o supstitutivnim uslugama.</p>
4.	<p>Shodno navedenim značajnim cjenovnim razlikama, usluga pristupa mobilnoj mreži ne može se smatrati supstitutivnom uslugom usluzi pristupa fiksnoj mreži. Neuporedivost cijena na maloprodajnom nivou je posledica znatno većih cijena terminacije poziva u mobilnim mrežama u odnosu na cijenu terminacije u fiksni mrežama. Tako je cijena terminacije u fiksni mrežama 0.027 €/min, dok je cijena terminacije u mobilni mrežama 0,10 €/min. Iz navednog proizilazi da mobilna telefonija ne može predstavljati zamjenu za krajnje korisnike koji ne preferiraju mobilnost.</p>	<p>Smatramo za zaključak nije validan iz sljedećeg razloga. Mobilna telefonija se može smatrati zamjenom za fiksnu, štaviše najveći broj migracija je sa fiksne na mobilnu telefoniju i u Crnoj Gori i u svijetu. Kao primjer toga je i smanjivanje ukupnog broja fiksnih korisnika u Crnoj Gori iz godine u godinu 5-10% i istovremeni rast broja korisnika mobilnih mreža</p>	<p>Činjenica je da je u mnogim zemljama prisutna tzv. fiksno mobilna supstitucija, odnosno da se veliki broj korisnika preorijentisao na korišćenje samo usluga mobilne telefonije.</p> <p>Međutim, to ne znači da je u pitanju supstitucija u smislu SSNIP testa, odnosno da bi u slučaju malog ali značajnog i trajnog povećanja cijene hipotetičkog monopoliste za 5-10% dovoljno velik broj korisnika migrirao između fiksne i mobilne telefonije. Navedeno se naročito dovodi u pitanje kad je riječ o migraciji sa usluga mobilne na usluge fiksne telefoniju, gdje je prisutna ograničena funkcionalnost zbog prednosti mobilnosti korisnika koju nude usluge mobilne telefonije. Takođe, i pored prednosti i funkcionalnosti mobilne telefonije, krajnji korisnici još uvijek zadržavaju fiksni telefonski priključak.</p>
5.	<p>Pretplata za standardni ISDN BRA pristup iznosi 7,80 €, dok za PSTN pristup iznosi 5,1 € mjesečno.</p>	<p>Pogresna cijena. Ispravno: 7.68 bez PDV-a</p>	<p>Agencija uvažava primjedbu Crnogorskog Telekoma.</p>

6.	Korisnik kojem su neophodna dva kanala za pristup javnoj fiksnoj telefonskoj mreži bi morao izdvojiti 10,2 € mjesečno, što je 30% veće od cijene pristupa putem ISDN BRA priključka. Navedeno ukazuje da bi, u slučaju malog ali značajnog i trajnijeg povećanja cijene konvencionalnog PSTN priključka korisnici, koji imaju zahtjeve za obezbjeđenjem dva kanala za pristup mreži, preferirali korišćenje usluge pristupa putem ISDN BRA priključka.	Smatramo da ovaj test počiva na pogrešnoj pretpostavci, jer bi povećanje cijene PSTN priključka vjerovatno imalo smisla jedino ako se istovremeno povećaju i cijene ISDN priključaka, ali bi odnos ovih cijena uvijek trebao biti približan nivou koji su imali prije povećanja cijena	Ovaj test je napravljen u smislu hipotetički nezavisnih operatora ove dvije usluge. Međutim, baš ovaj komentar Crnogorskog Telekom-a nas još dodatno uvjerava u naš zaključak da se radi o jedinstvenom relevantnom tržištu. Naime, Crnogorski Telekom je svjestan da bi povećanje cijene samo jednog tipa usluge imalo za posledicu migraciju korisnika na drugi tip usluge. S druge strane, rijetki su korisnici kojima bi neophodno trebala dva govorna kanala, dakle usluga ISDN BRA priključka se može smatrati uslugom višeg nivoa jer ima dodatnu funkcionalnost za korisnike sa višim zahtjevima.
----	--	--	---

Komentari na Poglavlje 3 (Analiza relevantnog tržišta)

Br.	Originalni tekst	Komentar Crnogorskog Telekoma	Komentar Agencije
7.	Agencija ocjenjuje da je za analizu ovog relevantnog tržišta od najveće važnosti analiza sledećih kriterijuma	<p>U skladu sa Zakonom čl. 40 Agencija ce pri određivanju SMP operatora "NAROCITO uzeti u obzir navedene kriterijume..." Agencija ovdje proizvoljno uzima 7 od 12 kriterijuma .</p> <p>Po našoj ocjeni riječ je o kumulativnim kriterijumima koji svi moraju biti uzeti u obzir prilikom procjene da li određeni operator ima značajnu tržišnu snagu na pojedinom relevantnom tržištu te stoga Agencija ne bi mogla , kako je to učinjeno, evaluirati samo neke od ovih 12 kriterijuma uz konstataciju da su to „ kriterijumi od najveće važnosti“ te da upotreba drugih „nema značaj i ne bi mogla dati drugi rezultat o statusu značajne tržišne snage“</p>	<p>Agencija ne mora primijeniti istovremeno sve tržišne kriterijume iz člana 40. Zakona, može primijeniti one kriterijume za koje procijeni da bi zaključak koji se na njima bazira bio ispravan, odnosno prikazao stvarno stanje na relevantnom tržištu koje je u pitanju. Drugim riječima, Agencija nije izostavila neke kriterijume, kako u komentaru navodi Crnogorski Telekom, već je uzela u obzir one kriterijume za koja je ocijenila da su najindikativniji kod određivanja statusa operatora sa značajnom tržišnom snagom. Upotreba drugih kriterijuma, kako je i navedeno u nacrtima analiza, ne bi dovela do zaključka različitog od onoga iznesenog u dokumentu analize.</p> <p>Dokument Smjernice Evropske komisije iz 2002 godine kojim se Agencija rukovodila prilikom sprovođenja postupka definisanja i analize relevantnih tržišta u tački 78. ističe: „kod ocjene tržišnje snage operatora na relevantnom tržištu MOGU se uzeti u obzir sledeći kriterijumi“ .To znači da tržišni kriterijumi nisu kumulativni, nego se svaki od njih može upotrijebiti zajedno sa glavnim kriterijumom tržišnog učešća. U tom</p>

			<p>smislu, njihova upotreba ili neupotreba je u diskreciji regulatora. Takođe, "naročito" se nikako ne može interpretirati kao zahtjev da se u kombinaciju obuhvate svi kriterijimi, koji eksplicitno stoje u zakonu, nego uputstvo regulatorima da primarno vrše odabir tih kriterijuma čija lista nije kumulativna već taksativna.</p> <p>Neosnovanost primjedbe Crnogorskog Telekoma se potvrđuje na konkretnom i ilustrativnom primjeru tržišta terminacije poziva u individualnim mobilnim mrežama, gdje bi upotreba tržišnih kriterijuma, kao što su stepen vertikalne integrisanosti i kontrola infrastrukture koju nije lako udvostručiti, bila bespredmetna.</p>
8.	<p>Crnogorski Telekom gubi tržišno učešće na relevantnom tržištu koje je predmet ove analize, ali ne u mjeri da bi izgubio status operatora sa značajnom tržišnom snagom do sledeće analize relevantnog tržišta</p>	<p>Treba uzeti u obzir i djelovanje supstitucije fiksne telefonije mobilnom, s obzirom da oštra konkurencija i pritisak ka snižavanju cijena na mobilnom tržištu utiče i na broj PSTN diskonekcija. U analizi ovog tržišta je pokazano da usluga pristupa u fiksnoj i mobilnoj mreži nije zamjenjiva i preporučeno je da se posebno posmatraju tržišta pristupa i poziva.</p> <p>Danas imamo flat i semi flat pakete i u fiksnoj i u mobilnoj (bundled minutes) mreži koji povezuju ova dva tržišta.</p> <p>U analizi tržišta 2 od strane Agencije je pokazano da je usluga poziva iz fiksne mreže ka mobilnim mrežama zamjenjiva pozivima iz mobilnih mreža ka mobilnim mrežama i sa cjenovnog i sa funkcionalnog aspekta, i cijene pristupa i cijene poziva određuju kretanje RPC korisnika i učešće u tržištu, pa kao konkurenciju pozivima iz fiksne mreže treba posmatrati i tržište poziva iz mobilne mreže.</p>	<p>Kao što je i u dokumentu konstatovano, usluga pristupa fiksnoj telefoniji i usluga pristupa mobilnoj telefoniji ne predstavljaju supstitutivne usluge. Drugim riječima smanjivanje tržišnog učešća u segmentu analize na koji se odnosi komentar Crnogorskog Telekom-a je rezultat uključivanja WiMax priključaka kompanije Mtel u sastav relevantnog tržišta.</p> <p>U Nacrtu analize 2 je razmatrano da li usluga poziva započetih iz mobilnih mreža predstavlja supstitutivnu uslugu usluzi poziva započetih iz fiksni mreža i konstatovano da osim funkcionalnih razlika, između poziva započetih iz fiksni mreža i onih započetih iz mobilni mreža, postoje i značajne cjenovne razlike koje utiču na razmišljanje i navike krajnjih korisnika.</p>
9.	<p>Ekonomija obima i širine</p>	<p>Ovaj kriterijum nije preciziran ni predmentnom anlizom ni ZEK-om.</p>	<p>S obzirom da lista kriterijuma, prema interpretaciji Evropske komisije u Smjernicama nacionalnim regulatorima za sprovođenje postupka definisanja i analize relevantnih tržišta, nije kumulativna i konačna, Agencija ima diskreciono pravo da se posluži kriterijumima koje smatra najprimernijim da bi se utvrdilo prisustvo operatora sa značajnom tržišnom snagom na relevantnom tržištu. Inače, kriterijum je sadržan u Smjernicama Evropske komisije kojima se Agencija rukovodila u postupku definisanja i analize relevantnih tržišta.</p>

10.	<p>Primjer triple play usluga su Extra Trio paket koji nudi Crnogorski Telekom uživa prednosti ekonomije širine pružajući povezane usluge korišćenjem istih mrežnih elemenata što mu omogućava optimizaciju troškova</p>	<p>Analiza je vremenski nekonzistentna. Za određene kriterijume se uzima period do kraja 2008. godine, a za druge period do kraja 2009 godine.</p> <p>Extra Trio paket uključuje set usluga PSTN, ADSL I IPTV. U slučaju ADSL-a kao i IPTV, CT je izgradio sopstvenu IP mrežu sa infrastrukturom i čvorištima, u koju svrhu su investirani višemilionski iznosi, ponekad i za proizvode čiji period povratka investicije prevazilazi uobičajene granice tolerancije. Dakle, ne radi se o "naslijeđenim" prednostima Crnogorskog Telekoma, već se radi o investiciji novijeg datuma koja je realizovana (u domenu pružanja usluga TV-a), u trenutku kada je značajna moć konkurenata već bila uspostavljena na tržištu TV usluga.</p>	<p>Saglasno Smjernicama Evropske komisije o analizi regulator treba u sprovođenju analize tržišta uzeti u obzir i dinamičku prirodu tržišta. Konkretno, regulator treba sprovesti strukturalnu evaluaciju relevantnog tržišta, baziranu na tzv. „forward looking“ principu, na način da utvrdi da li tržište ima potencijal razvoja konkurentnosti, a uzimajući u obzir očekivani i predviđivi razvoj tržišta u razumnom vremenskom razdoblju.</p> <p>Ono što je nesporno je da Crnogorski Telekom pruža čitav spektar elektronskih komunikacionih usluga koristeći fiksnu mrežu, a preko T-Mobile Crna Gora i Internet Crna Gora, čiji je stopostotni vlasnik, pruža i usluge posredstvom mobilne mreže i usluge internet pristupa i kao takav uživa prednosti ekonomije širine.</p>
11.	<p>Iako ekonomije obima i širine same po sebi ne znače prepreku konkurenciji ipak predstavljaju određenu prednost postojećeg operatora u odnosu na operatore koji tek stupaju na tržište, a samim tim i još jedan dokaz postojanja značajne tržišne snage Crnogorskog Telekom-a.</p>	<p>Mtel je nudio Double Play TEL+NET od momenta ulaska na tržište, tj koristio je prednosti ekonomije širine prije CT.</p>	<p>Uobičajena je praksa da novi operatori pokušavaju uvećati pretplatničku bazu ponudom kombinovanih paketa. Sa druge strane, kad je riječ o kombinovanim paketima operatora sa značajnom tržišnom snagom, ti paketi otežavaju inovativnu i cjelovitu ponudu novih operatora, a s druge strane otežavaju replikaciju ponude operatora sa značajnom tržišnom snagom od strane novih operatora.</p>
12.	<p>Crnogorski Telekom je dugo godina bio jedini operator na području Crne Gore koji je pružao uslugu pristupa fiksnoj mreži krajnjim korisnicima i kao takav uživa prednosti ekonomije širine. Iz navedenog proizilazi da je jedinični trošak Crnogorskog Telekoma za pružanje usluge fiksnog pristupa niži od troška koji će za istu uslugu imati operator koji tek ulazi na tržište</p>	<p>Vjerovatno se misli na obim. Kako se onda komentariše činjenica da je Mtel do početka 2009 godine nudio pretplatu po cijeni od 2.5 Eur?</p>	<p>Uvažavamo primjedbu Crnogorskog Telekom-a u pogledu uočene tehničke greške.</p> <p>Međutim, ističemo da konkretne cijene alternativnih operatora su rezultat poslovne politike, koja može biti agresivnija na početku njihovog rada, odnosno pri ulasku na tržište na kojem korisnici nisu ranije imali mogućnost izbora pružaoca usluga. Strategija niskih cijena koju primjenjuju alternativni operatori ne predstavlja antikonkurentsku aktivnost jer oni nemaju status operatora sa značajnom tržišnom snagom.</p>

13.	Analizom ovog relevantnog tržišta Agencija je konstatovala nedostatak kompenzacione kupovne moći na tržištu, odnosno ne postoji operator koji može uticati na određivanje cijena Crnogorskog Telekom-a.	Dali se ovdje mislilo na korisnika sa jakom ekonomskom pozicijom ili na operatora? Pri ovoj konstataciji se takodje mora imati u vidu da su cijene PSTN pretplate prilagodjene kupovnoj moći stanovništva u Crnoj Gori	Uvažamo primjedbu Crnogorskog Telekom-a. Naime, u kontekstu ovog relevantnog maloprodajnog tržišta kod tržišnog kriterijuma kompenzacione kupovne moći na tržištu procjenjuje se uticaj tzv jakog korisnika ili korisničkih grupa.
14.	Stoga, Crnogorski Telekom, kao operator koji ima značajnu tržišnu snagu na ovom relevantnom tržištu, ograničava i narušava konkurenciju na tom tržištu ili na drugom tržištu gdje sprovodi tzv prenošenje značajne tržišne snage, kao i onemogućava uvođenje potencijalne konkurencije na relevantno tržište.	Ovakva konstatacija i kvalifikacija paketa (koji su naišli na izuzetan prijem kod krajnjih korisnika u Crnoj Gori), od strane Agencije koja treba da štiti interese tih korisnika, ne treba, po našem mišljenju, da se nađe u ovakvoj vrsti dokumenata. Crnogorski Telekom je ove pakete stavio na tržište slijedeći zahtjeve svojih korisnika a ne iz razloga ograničavanja i narušavanja konkurencije. Crnogorski Telekom ne može voditi razvojnu i investicionu politiku drugih operatora. Crnogorski Telekom ne narušava konkurenciju time što unapređuje ponudu i nudi jednostavniji i prepoznatljiviji proizvod velikom broju svojih korisnika.Ovaj komentar bi imao smisla da je Crnogorski Telekom prvo obezbjeđivao bundled pa onda pojedinačne ponude. Kao što Vam je poznato, na tržištu postoje i pojedinačne i integrisane ponude motivisane prije svega interesima i zadovoljstvom naših korisnika.	Ex ante regulacija je rezultat identifikovanih aktuelnih i potencijalnih prepreka razvoju tržišne konkurencije. Upravo formiranje paketa koje konkurenti ne mogu replicirati razlog je da se smatraju jednom od antikongruentnih aktivnosti iz kojih proizilazi određivanje adekvatnih i proporcionalnih regulatornih obaveza.
15.	Na osnovu svega navedenog, Agencija zaključuje da upotreba drugih kriterijuma u procjenjivanju da li operator ima značajnu tržišnu snagu na relevantnom tržištu nema značaj i ne bi mogla dati drugi rezultat o statusu značajne tržišne snage.	Ovo upućuje na selektivnu analizu i izbor kriterijuma, pogotovo sto većina od njih objašnjenja po principu deduktivnog zaključivanje bez uvažavanja specifičnosti	Analiza Agencije ispunjava standarde drugih evropskih regulatora i urađena je u skladu sa Smjericama Evropske komisije o sprovođenju postupka definisanja i analize relevantnih tržišta. Osnovna svrha Smjernica je doprinos harmonizaciji primjene regulatornih načela i konzistentnosti regulacije. Korišćenjem uniformne metodologije kod definisanja i analize tržišta obezbjeđuje se da većina tržišta definisanih za potrebe sektorski specifične regulacije odgovaraju definicijama koje bi bile primijenjene saglasno propisima o zaštiti konkurencije.

Komentari na Poglavlje 5 (Određivanje obaveza operatorima sa značajnom tržišnom snagom)

Br.	Originalni tekst	Komentar Crnogorskog Telekom-a	Komentar Agencije
16.	Obaveze koje se nameću Crnogorskom Telekom-u na veleprodajnom nivou su: 1.Obaveza mogućnosti izbora operatora (<i>eng. Carrier selection</i>)	Praksa u većini zemalja u kojima je CPS implementiran je pokazala da je nametanje ove mjere, odnosno da su troškovi implementacije predizbora operatora, nesrazmjerni postignutim rezultatima u razvoju konkurencije (broj korisnika je u skoro svim poznatim primjerima manji od 10% korisničke baze). Nivo troškova kojima se izlaže operator kojem se ova mjera nameće izuzetno je veliki, a funkcionalne prednosti predizbora operatora u odnosu na postojeću uslugu izbora operatora iz ugla krajnjeg korisnika su zanemarljive.	Obaveza izbora i predizbora operatora predstavlja najefikasniji način za postizanje konkurencije u fiksnoj telefoniji za korisnike koji su ograničeni korišćenjem infrastrukture jednog operatora. Inače, prema Direktivi Evropske komisije o univerzalnoj usluzi iz 2002 radi se o apsolutnoj obavezi operatora sa značajnom snagom.Takodje, članom 49. Zakona o

		<p>Smatramo da bi krajnji korisnici usluga elektronskih komunikacija u Crnoj Gori imali daleku veću korist ukoliko bi se sredstva utrošena na CPS opredijelila za investicije u unaprijeđenje drugih usluga.</p> <p>Posebno skrećemo pažnju da implementacija CPS u malom telekomunikacionom sistemu ima još izraženiji negativni efekat.</p>	<p>elektronskim komunikacijama, za razliku od prethodnih članova koji se odnose na druge obaveze koje Agencija MOŽE nametnuti operatoru sa značajnom tržišnom snagom, precizirano je da Agencija ĆE odrediti obavezu operatoru sa značajnom tržišnom snagom da njegovim pretplatnicima omogući pristup uslugama svih ostalih operatora javno dostupnih usluga. Dakle, Agencija u stvari nema diskreciono pravo u pogledu sagledavanja adekvatnosti i proporcionalnosti ove obaveze već je, shodno Zakonu, mora odrediti operatoru koji ima na maloprodajnom tržištu fiksnog pristupa značajnu tržišnu snagu.</p>
17.	predizbor operatora	brisati	<p>Agencija je procijenila da sama primjena predizbora operatora bez nametanja obaveze iznajmljivanja pretplatničkih linija na veleprodajnom nivou neće se postići željeni regulatorni cilj i efekat, jer će korisnik u tom slučaju plaćati dva odvojena računa, što je nepraktično rješenje. Dakle, odustajanjem od nametanja obaveze iznajmljivanja pretplatničkih linija na veleprodajnom nivou obaveza predizbora operatora ne bi dala željene rezultate,. Sa druge strane, obezbjeđenje usluge iznajmljivanja pretplatničkih linija na veleprodajnom nivou je samo administrativna operacija i ne traži nikakve investicije u mrežu, nego samo preprodaju usluge pristupa.</p>
18.	predizborom određenog operatora, na osnovu koda usluge, pri čemu se ne ograničava mogućnost iz stava 1 ovog člana.	<p>U slučaju istrajavanja na odluci da se nametne obaveza implementacije predizbora operatora, postavlja se pitanje rokova za implementaciju.</p> <p>Dalje, da li se zaista insistira na implementaciji u cjelokupnoj mreži imajući u vidu nesrazmjernu investicija i potencijalnog broja korisnika, kao i nemogućnosti implementacije za tehnološki zastarjele sisteme?</p> <p>Da li se podrazumijeva i za ruralne korisnike bazirane na mobilnoj mreži i sistemu RAS 2000?</p>	<p>Obaveza predizbora operatora je već jednom odložena prilikom davanja saglasnosti na tekst važeće Referentne interkonekcionne ponude.</p> <p>Kao generalno pravilo, pristupna tehnologija ne može služiti kao izgovor za neispunjivanje obaveze. Drugim riječima, ako se radi o zastarjeloj tehnologiji gdje Crnogorski Telekom limitira investiciona ulaganja, korisnicima se uskraćuje pravo na izbor. Upravo sa obezbjeđenjem mogućnosti izbora i predizbora operatora korisnicima će se omogućiti da dobiju nove usluge na konkurentnom tržištu.</p> <p>Na kraju, funkcionalnost izbora/predizbora operatora je dio modernih telefonskih centrala.</p>

19.	U svakom slučaju, krajnji korisnik, kojem je Crnogorski Telekom pristupni operator, može u bilo kojem trenutku zaobići unaprijed programiran predizbor operatora biranjem kratkog koda za odabir operatora posebno za svaki poziv.	U ovom slučaju radi se o usluzi predizbora operatora	U pitanju je konstatacija a ne primjedba.
20.	U skladu s gore navedenim regulatornim obavezama, Crnogorski Telekom je obavezan operatoru, koji se obratio zahtjevom, omogućiti uslugu predizbora operatora za javno dostupne telefonske usluge u fiksnoj mreži, za krajnjeg korisnika kojem je Crnogorski Telekom pristupni operator, s potpunom funkcionalnošću, segmentaciju usluge po različitim vrstama poziva, i to: lokalni pozivi, međumjesni pozivi, međunarodni pozivi i dr.	<p>U analizi tržišta 2 od strane Agencije je pokazano da je usluga poziva iz fiksne mreže ka mobilnim mrežama zamjenjiva pozivima iz mobilnih mreža ka mobilnim mrežama i sa cjenovnog i sa funkcionalnog aspekta i smatramo da ovaj modul treba isključiti iz opsega usluga koje se pružaju putem izbora operatora.</p> <p>Takođe, treba precizirati da se preko usluge izbora operatora ne mogu ostvarivati pozivi ka servisima sa dodatnom vrijednošću jer oni pretpostavljaju znatno složenije odnose između pristupnog operatora, pružaoca usluge i operatora korisnika usluge. Implementacija ovog modula je i rizična sa aspekta potencijalnih zloupotreba, a potpuno je jasno da ne može imati efekat na krajnjeg korisnika budući da cijenu poziva prema VAS uslugama uvijek određuje pristupni operator. Takođe, usluga izbora operatora treba da ostane nedostupna za pozive sa javnih telefonskih govornica budući da je ova usluga po definiciji namijenjena krajnjim korisnicima kojima je CT pristupni operator.</p>	<p>Složenost odnosa ne može se smatrati razlogom za izuzimanje od obaveze u slučaju usluga sa dodatnom vrijednošću.. Dogovori o podjeli prihoda prave se između operatora i pružaoca usluge na njegovoj mreži, nakon zaključivanja ugovora o interkonekciji za potrebe pružanja usluge izbora operatora.</p> <p>U Segmentu referentne ponude za uslugu izbora i predizbora operatora preciziraće se sve pojednosti koje se odnose na uslove pružanja usluge.</p>
21.	Agencija smatra da je potrebno obavezati Crnogorski Telekom da obezbijedi ugovor o nivou usluge - SLA (Service Level Agreements) za uslugu izbora I predizbora operatora. Sastavni dio svakog SLA treba da budu i odgovarajuće naknade (penali) u slučaju neispunjavanja određenih rokova u SLA. U skladu sa navedenim, Agencija smatra da Crnogorskom Telekomu treba biti određena obaveza pružanja ugovora o nivou usluge (SLA), koje će činiti sastavni dio Segmenta Referentne interkonekcionije ponude za uslugu izbora i predizbora operatora.	<p>Nametanje obaveze implementacije ugovora o nivou relevantne usluge (SLA) za uslugu CS/CPS je veoma neuobičajena i krajnje disproporcionalna mjera.</p> <p>CT će u svojoj Referentnoj ponudi objaviti uslove, rokove i kvalitet uspostavljanja i pružanja svih usluga interkonekcije na način da će garantovati usmjeravanje saobraćaja drugih operatora od tačke interkonekcije na isti način kao i sopstvenog saobraćaj (to već postoji i u trenutno važećem RIP-u).</p> <p>Ukoliko se insistira na posebnom SLA za CS/CPS, molimo Agenciju da precizira koje parametre kvaliteta usluge smatra da treba da budu sastavni dio ovog Ugovora, posebno vodeći računa da isti budu mjerljivi na egzaktan način i da se ne zahtjeva na uspostavljanju standarda koji prevazilaze standarde koje CT primjenjuje za sopstvene potrebe.</p>	<p>Zakonom o elektronskim komunikacijama u članu 103 propisano je da korisnik javnih komunikacionih usluga ima pravo, između ostalog, na korišćenje usluga elektronskih komunikacija javno deklarisanog kvaliteta, raspoloživosti i sugurnosti, a članom 104. Zakona da operatori, pružaoci javnih elektronskih komunikacionih usluga pretplatničkim ugovorom regulišu međusobna prava i obaveze, u okviru kojih i obavezu u pogledu obezbjeđenja odgovarajućeg ponudnog kvaliteta usluge. Upravo ove zakonske odredbe ukazuju na neophodnost posjedovanja ulaznih podataka o nivou parametara kvaliteta usluga na veleprodajnom nivou na osnovu koje bi operatori, odnosno pružaoci usluga elektronskih komunikacija mogli koncipirati i ponududiti određeni kvalitet sopstvenih usluga krajnjim korisnicima.</p> <p>Takođe, ugovor o nivou pružanja relevantne usluge (eng. Service level agreement- SLA) je jedan od najačih instrumentata za osiguranje poštovanja obaveze nediskriminatornosti. Nametanjem ove obaveze Agencija želi obezbijediti da alternativni I potencijalni</p>

			<p>operatori imaju neophodne podatke o nivou parametara pružanja relevantne usluge koji će biti uporedivi sa vrijednostima tih parametara za usluge koje SMP operator pruža za sopstvene potrebe i za potrebe drugih operatora. SLA će sadržati i odrebe o naknadama u slučaju da SMP operator ne uspije da obezbijedi ponuđene nivoe parametara kvaliteta usluge. Pri tom, SLA treba bazirati na parametrima efikasnosti pružanja relevantne usluge (eng. Key performance indicators- KPI), koji jedini omogućavaju objektivno praćenje kvaliteta usluge koja se pruža za sopstvene potrebe i za potrebe alternativnih operatora, kao i njihovo upoređivanje.</p> <p>S obzirom da operatori u svojim ugovorima sa međunarodnim operatorima već imaju praksu primjene odgovarajućih SLA, Agencije ocjenjuje da nije potrebno u analizama tržišta da precizira odredbe ovih ugovora. Naravno, s obzirom da operatori treba da u okviru referentnih ponuda za određenu relevantnu uslugu preciziraju SLA, Agencija će u postupku davanja odobrenja na referentne ponude ocijeniti da li ponuđeni SLA ugovori odgovarajućeg sadržaja.</p>
22.	Agencija smatra da je potrebno obavezati Crnogorski Telekom da obezbijedi ugovor o nivou usluge - SLA (Service Level Agreements) za uslugu izbora I predizbora operatora.	Nepotrebno, jer je CT dužan da instalira uslugu u ugovorom propisanim rokovima , a predviđeni su i penali za kašnjenje. Zašto je važno prosječno vrijeme?Isto važi i za drugu stavku.	Nije važno samo poštovanje krajnjih ugovorenih rokova već i prosječno vrijeme. U suprotnom, Crnogorski Telekom bi mogao uključiti sve korisnike alternativnih operatora posljednjeg dan roka, a svoje korisnike prije toga roka. Praksa praćenja prosječnih vremena je prisutna i kod drugih evropskih regulatora i precizirana dokumentima Evropske asocijacije regulatora (ERG).
23.	prosječno vrijeme otklanjanja kvara.	Prosječno vrijeme otklanjanja kvara treba biti detaljno specificirano, posebno ukoliko se radi o kvaru koji je nastao usljed djelovanja CT-a ili usljed djelovanja drugog operatora. Takođe, korisnik kvar prijavljuje svom "novom"provajderu, a on se tek nakon utvrđivanja činjeničnog stanja u svojoj mreži obraća CT-u	U pitanju su detalji koje treba na nediskriminatoran način da specificira Crnogorski Telekom u svojoj Referentnoj ponudi.

24.	Troškove uspostavljanja usluge izbora/predizbora operatora snosi operator. Operator je dužan troškovno formirati cijene za operatorski pristup i interkonekciju u vezi sa izborom	Predlaže se brisanje obaveze predizbora. Ukoliko ista ostane, treba razjasniti ko plaća ovaj jednokratni iznos: krajnji korisnik ili operator?	O usluzi predizbora operatora u cjelini, svoj stav smo izložili u prethodnom komentaru. Kada su u pitanju troškovi uspostavljanja predizbora operatora Agencija ostaje na stavovima iznesenim u tekstu Analize, a koji su u skladu sa odredbama Zakona.
25.	Crnogorski Telekom je u obavezi da pripremi i dostavi Agenciji odvojene računovodstvene evidencije do 31.03.2012. godine koje se odnose na 2011. godinu, shodno Metodologiji vođenja odvojenih računovodstvenih evidencija i troškovnog računovodstva, koju će Agencija propisati nakon sprovedenog konsultativnog postupka	S obzirom na sistemsku kompleksnost, nedostatak iskustva i operativnu složenost koju nosi odvojeno računovodstvo, potreban je duži vremenski za usaglašavanje modela računanja cijena proizvoda. Dozvoljavanje dužeg vremenskog roka za obezbjeđivanje odvojenog računovodstva će omogućiti tačniji obračun cijena proizvoda i dozvoliti da se zacrtani rokovi ispoštuju. U svakom slučaju rok će zavisti od Metodologije koju Agencija tek treba da usvoji, a usvajanju tog dokumenta predstoji javna rasprava. Iz ovog razloga predlažemo da se u ovom trenutku ne ograničava i ne prejudicira rok u kojem ova obaveza treba biti izvršena. Prilikom određivanja rokova treba imati u vidu i činjenicu da je Crnogorski Telekom akcionarsko društvo i uzimajući u obzir da se generalna skupština akcionara održava u četvrtom ili petom mjesecu u godini poslije čega slijedi odobravanje finansijskih izvještaja, odvojeno računovodstvena evidencija ne može da se dostavlja prije roka od 90 dana od generalne skupštine akcionara.	Prihvatamo sugestiju Crnogorskog Telekom-a da, u dokumentu koji se odnosi na obavezu Crnogorskog Telekom-a da pripremi i dostavi Agenciji odvojene računovodstvene evidencije ne preciziramo rok u kojem će ta obaveza biti izvršena, s obzirom da će to, između ostalog, biti propisano Metodologijom vođenja odvojenih računovodstvenih evidencija i troškovnog računovodstva koja će biti predmet javnih konsultacija. U pitanju je obaveza koja je nametnuta svim velikim evropskim operatorima, i na koju je Crnogorski Telekom pripremljen jer je bila uključena i u stari Zakon o telekomunikacijama. U tom smislu, prekomerno produžavanje rokova ne dolazi u obzir, jer je ta obaveza nužna za sprečavanje antikonzekurentskog unakrsnog subvencioniranja usluga.
26.	Obaveza iznajmljivanja pretplatničkih linija na veleprodajnom nivou (eng. Wholesale line rental)	WLR je obaveza koja je u ovom trenutku potpuno preuranjena iz sljedećih razloga: - Agencija, bez prethodnog iskustva ili anketiranja korisnika, ne može da zna niti da pretpostavi koliki procenat korisnika je spreman da plaća odvojene račune, tako da je zaključak izveden na osnovu neutemeljene pretpostavke i isti ne može biti uzet u obzir - Agencija kaže da je usluga predizbora operatora nedovoljna da bi konkurencija efikasno stupila na tržište za šta nema nijedan pokazatelj u ovom trenutku, a postavlja se onda i pitanje zašto se ta obaveza uopšte i nameće - Agencija ne zna koliko korisnika koji žele uslugu CS/CPS i dalje želi da koristi uslugu ADSL-a što ga obavezuje na korisnički odnos sa CT-om - ova obaveza je u ogromnoj većini primjera, čak i u skoro svim zemljama EU, uvedena tek nakon nekoliko godina od početne regulacije tržišta (ukoliko sa ostalim mjerama nisu postignuti željeni efekti), a u brojnim primjerima nije nikada ni uvedena (Mađarska, Rumunija, Slovačka, Turska, Latvija, Estonija...) -kao što ste i sami naveli u tački 5.1.2.3. rebalans tarifa u CT-u vjerovatno još uvijek nije završen i potpuno je preuranjeno i neprimjereno da se usluga koja se krajnjim korisnicima u ovom trenutku pruža po cijeni koja je vjerovatno ispod troškovno zasnovane cijene, stavlja na veleprodajno tržište	Iznajmljivanje pretplatničkih linija na veleprodajnom nivou predpostavlja administrativnu operaciju a ne investicije u mrežu. Samim tim, argumenti o disproporcionalnosti troškova i vremena za implementaciju usluge potpuno su nerealni. Zemlje, koje je Crnogorski Telekom u svom komentaru naveo, naknadno implementirale obaveze iznajmljivanja pretplatničkih linija na veleprodajnom nivou, nakon konstatovanja nedovoljne efikasnosti primjene obaveze predizbora operatora. Ovo ne znači da i Crna Gora treba da ide istim putem, već se treba odlučiti za brži razvoj, s obzirom na kašnjenje sa liberalizacijom tržišta. U tom smislu, primjedbe Crnogorskog Telekom-a su potpuno kontradiktorne: s jedne strane Crnogorski Telekom smatra da nema smisla investirati u staru tehnologiju, a s druge strane da je

		<p>- ova mjera iziskuje neproporcionalno mnogo vremena i troškova u poređenju sa efektima koje postiže</p> <p>- ovom mjerom se diskredituju i ulaganja koje je npr. Mtel, kao novi operator na tržištu, mora da uloži u podizanje sopstvene mreže</p> <p>- na kraju, ova mjera obeshrabruje CT za dalja ulaganja, a istovremeno ne podstiče konkurenciju na sopstvene investicije</p> <p>Iz ovih razloga predlažemo brisanje ove obaveze i svih povezanih članova ovog poglavlja iz teksta analize tržišta. Ukoliko Agencija, i pored svih primjedbi koje smo ovdje iznijeli, istraje u svojoj namjeri da ovu mjeru nametne CT-u, predloženi rok je prekratak i sve administrativne i operativne aktivnosti koje treba da podrže ovu uslugu neće biti moguće obezbijediti u traženom roku.</p>	<p>nametanje obaveze veleprodajnog iznajmljivanja pretplatničkih linija preuranjeno. Sa tog aspekta predloženom mjerom se ne obeshrabruje Crnogorski Telekom, kako se u komentaru navodi, za dalja ulaganja već se predlaže unapređenje nivo konkurencije na strani usluga, što je najbolja praksa u zemljama Evropske unije.</p> <p>Mjere koje omogućavaju izbor za krajnjeg korisnika nužne su za dalji razvoj elektronskih komunikacija i imaju prioritet u regulatornoj politici.</p>
27.	<p>Sa iznajmljivanjem pretplatničkih linija operator-korisnik ima mogućnost da krajnjim korisnicima izda jedinstven račun (eng. Single Billing) čime preuzima i kompletan odnos sa krajnjim korisnicima.</p>	<p>Na osnovu navedenog u relevantnoj analizi izvodi se zaključak da usluga iznajmljivanja pretplatničkih linija nije tehnički gledano povezana sa uslugom predizbora operatora. Na koji način onda operator preko „iznajmljene“ linije do korisnika pruža krajnjem korisniku usluge obavljanja odlaznih/dolaznih poziva? U istom paragrafu se pominje da „sa iznajmljivanjem pretplatničkih linija operator-korisnik ima mogućnost da krajnjim korisnicima izda jedinstven račun (engl. Single Billing) čime preuzima i kompletan odnos sa krajnjim korisnicima“. Šta podrazumjeva tačno kompletan odnos sa krajnjim korisnicima? Da li se pristupna mreža u ovom slučaju aranžira na komutacionim resursima operatora-korisnika ili se koriste komutacioni resursi Crnogorskog telekoma tj da li se vrši demontaža korisnika sa strane Crnogorskog Telekom-a?</p>	<p>Iz tehničke perspektive usluga veleprodajnog iznajmljivanja pretplatničkih linija nema veze sa uslugom predizbora operatora. Pristupnu liniju kontroliše Crnogorski Telekom i kao veleprodajnu uslugu je nudi alternativnom operatoru, a s druge strane za potrebe izbora operatora postoji regularna interkonenkcija između operatora. U tom smislu, za svrhe pružanja usluge veleprodajnog iznajmljivanja pretplatničkih linija nije potrebna nikakva demontaža priključka već samo administrativna operacija od strane Crnogorskog Telekom-a. WLR veleprodajna pretplata može uključivati samo troškove pristupne mreže, a s druge strane ta pretplata treba biti konzistentna sa mjesečnom pretplatom za krajne korisnike.</p>
28.	<p>Crnogorski Telekom, kao operator sa značajnom tržišnom snagom na ovom relevantnom tržištu, dužan je da sprovede odvajanje računovodstvenih evidencija koje se odnose na usluge ovog relevantnog tržišta od usluga ostalih maloprodajnih i veleprodajnih tržišta. Ovo će omogućiti Agenciji provjeru poštovanja principa troškovne orijentisanosti i nediskriminatornosti u vezi sa cijenama usluga Crnogorskog Telekom-a.</p>	<p>Nije jasno na koja tržišta se misli u ovom konkretnom slučaju</p>	<p>Metodologijom odvojenog računovodstva i troškovnog računovodstva Agencija će, između ostalog, propisati formate odvojenih računovodstvenih evidencija po segmentima/uslugama na relevantnim tržištima.</p>

29.	Obaveze na maloprodajnom nivou	<p>Agencija, rješenjem iz člana 43 stav 1 ovog zakona, može operatoru narediti preduzimanje mjera povezanih sa regulacijom maloprodajnih usluga, ako na osnovu tržišnih analiza utvrdi da relevantno tržište usluga namijenjenih krajnjim korisnicima nije dovoljno konkurentno.</p> <p>(2) Mjera iz stava 1 ovog člana naređuje se samo ako se ocijeni da se nametanjem svih raspoloživih mjera, na osnovu čl. 44, 45, 46, 47, 48, 49 ovog zakona, ne bi ostvarili željeni ciljevi ili ako već naređene mjere nijesu postigle željene ciljeve. U slučaju kada naređene mjere nijesu postigle željene ciljeve, Agencija će preispitati racionalnost njihovog zadržavanja.</p> <p>Ova obaveza se primjenjuje kao posljednja u nizu regulatornih mjera kad druge nisu dale željene efekte, a ne na početku procesa ograničavanja dodjeljene zanačajne tržišne moći.</p>	<p>Stav Crnogorskog Telekom-a je kontradiktoran. S jedne strane Crnogorski Telekom se protivi obavezama na veleprodajnom nivou (obaveza predizbora operatora i obaveza iznajmljivanja pretplatničkih linija), a s druge strane smatra obaveze na maloprodajnom nivou preuranjenim. Inače, u komentaru Crnogorskog Telekom-a je pogrešna interpretacija Zakona. Naime, u diskreciji je regulatora da procijeni da li se nametnutim mjerama na veleprodajnom nivou mogu ostvariti željeni ciljevi, odnosno da iste ne bi bile dovoljne. Dokaz prethodnog neuspjeha zbog toga nije potreban, dovoljno je obrazloženje razloga za uvođenje mjera na maloprodajnom nivou.</p>
30.	ograničavanje konkurencije postavljanjem previsokih ili preniskih cijena	Ko i na koji način determiniše šta je previsoka, a šta preniska cijena?	<p>Agencija će Pravilnikom o regulaciji maloprodajnih cijena propisati, između ostalog, mjere kojima se sprečava ograničavanje konkurencije postavljanjem previsokih ili preniskih cijena. Pomenutim Pravilnikom propisaće se način i uslovi primjene testa za utvrđivanje i regulaciju dampinških cijena (<i>eng. Predatory pricing</i>) i primjena testova za utvrđivanje i regulaciju cijena kojima se ograničava konkurencija (<i>eng. Price squeeze</i>).</p>
31.	davanje neopravdanih prednosti određenom krajnjem korisniku	<p>Ova stavka je problematična sa stanovišta ponude biznis korisnicima. Uvijek je prilikom sačinjavanja ponude između dva biznis subjekta uključeno pregovaranje koje može rezultirati određenim popustima. Direktni primjer su tenderi gdje se za pojedine kompanije daju specifični, povoljniji uslovi. Treba razdvojiti rezidencijalne i biznis korisnike i ovu stavku vezati za rezidencijalne.</p>	<p>Osim toga, obaveza transparentnosti se odnosi na cijene usluga svih operatora i propisana je članom 102. Zakona. Neprihvatljiv je stav Crnogorskog Telekom-a da je u biznis segmentu svaka cjenovna praksa dozvoljena. Agencija će Pravilnikom o regulaciji maloprodajnih cijena propisati obavezu transparentnosti Crnogorskom Telekomu, na način da će biti u obavezi da objavi Cjenovnik usluga na kome će jasno i nedvosmisleno biti prezentirane cijene svih maloprodajnih usluga, odnosno cijene svih kombinovanih paketa, popusti i objektivni kriterijumi za odobravanje popusta kod određenih usluga, odnosno kombinovanih paketa, promotivne aktivnosti kao i ostale relevantne informacije koje se tiču uslova korišćenja usluga.</p>

32.	<p>Agencija će, shodno Programu rada za 2010.godinu, izraditi Pravilnik o regulaciji maloprodajnih cijena koji će, takode, biti predmet javnih konsultacija. Pomenutim Pravilnikom propisaće se, između ostalog, metod određivanja cijena usluga u slučaju postavljanja previsokih cijena primjenom režima cjenovnih ograničenja (<i>eng. Price cap</i>) i metod određivanja cjenovnih pragova primjenom testa utvrđivanja cjenovnog stezanja (<i>eng. Price squeeze test</i>).</p>	<p>Preuranjena mjere Agencije. U međunarodnoj praksi je prisutan trend deregulacije maloprodajnih cijena.</p>	<p>Taj trend dolazi u obzir na tržištima gdje je veleprodajna regulacija već postigla značajne rezultate.</p>
33.	<p>U odsustvu regulacije, Crnogorski Telekom bi mogao diskriminisati krajnje korisnike na račun određenih kategorija korisnika (npr. veliki poslovni korisnici).</p>	<p>Zašto ograničavati ugovore na 24 mjeseca, posebno za biznis korisnike?</p>	<p>U Članu 104 Zakona o elektronskim komunikacijama u stavu 3 precizirano je da se ugovor o pružanju javno dostupnih elektronskih komunikacionih usluga, koji je sklopljen na vrijeme duže od godinu dana mora sadržati odredbu o pravu pretplatnika na otkazivanje ugovora, uz otkazni rok u trajanju od najviše tri mjeseca.</p> <p>U samom objašnjenju razloga koji su upućivali na nametanje ove obaveze, rečeno je da nije intencija Agencije da generalno zabrani mogućnost odobravanja popusta, odnosno različitih cijena različitim kategorijama pretplatnika, ali je takodje objašnjeno da zbog konstatovanih prepreka razvoju konkurencije ovo nudjenje različitih cijena mora biti transparentno. U tom smilu neophodno je da operator definiše i javno objavi uslove pod kojim nudi popuste određenim kategorijama pretplatnika.</p> <p>U uslovima kada je nude značajni popusti, a ugovor zaključuje sa klauzulom minimalnog perioda trajanja i kaznenim odredbama za slučaj raskida ugovora prije isteka ugovorenog roka, korisnik bilo poslovni bilo rezidencijalni se onemogućava da predje jednostavno kod drugog operatera koji u datom momentu možda nudi iste servise pod povoljnijim uslovima. Ugovor o korišćenju elektronskih komunikacionih servisa se shodno Zakonu o elektronskim komunikacijama može zaključiti na vrijeme duže od godinu dana, ali mora sadržati</p>

			<p>odredbu o pravu pretplatnika na otkazivanje ugovora koja po mišljenju Agencije posebno u slučaju SMP operatora i zaključivanja ugovora na duži vremenski period ne smije biti diskriminatorna, i mora davati pravo korisniku da jednostavno raskine ugovor.</p> <p>Vezano za učestvovanje u tenderskim procedurama, samim tenderom mora biti definisano vrijeme na koje se zaključuje ugovor, a upravo zbog zaštite konkurencije, robe i usluge koje se nabavljaju kontinuirano ne mogu biti predmet ugovora sa neograničenim trajanjem, već moraju biti predmet tendera u određenim vremenskim intervalima.</p> <p>Takođe, migracija korisnika je jedan od osnova tržišne konkurencije i ima za cilj fleksibilno tržište. Vezivanje korisnika ugovorom na rok od 24 mjeseca Crnogorski Telekom bi mogao spriječiti ulazak efikasne konkurencije na tržište.</p>
34.	Agencija ocjenjuje da je neophodno odrediti Crnogorskom Telekom-u obavezu zabrane cjenovne diskriminacije koja podrazumijeva zabranu davanja neopravdanih prednosti određenim kategorijama krajnjih korisnika	Slično prethodnom komentaru: Ova stavka je problematična sa stanovišta ponude biznis korisnicima. Uvijek je prilikom sačinjavanja ponude između dva biznis subjekta uključeno pregovaranje koje može rezultirati određenim popustima. Direktni primjer su tenderi gdje se za pojedine kompanije daju specifični, povoljniji uslovi. Treba razdvojiti rezidencijalne i biznis korisnike i ovu stavku vezati za rezidencijalne	Stav Agencije je kao u prethodnom komentaru.
35.	Pored ove generalne obaveze, Crnogorski Telekom je dužan da objavi Cjenovnik usluga na kome će jasno i nedvosmisleno biti prezentirane cijene svih maloprodajnih usluga, odnosno cijene svih kombinovanih paketa, popusti i objektivni kriterijumi za odobravanje popusta kod određenih usluga, odnosno kombinovanih paketa, promotivne aktivnosti kao i ostale relevantne informacije koje se tiču uslova korišćenja usluga	Ovo nema potrebe stavljati u Cjenovnik jer su privremenog karaktera iz razloga da ne bi unosili dodatnu konfuziju i komplikovali pregled cijena. Web obavještenja su dovoljna u periodu trajanja promotivne akcije. Smatramo da se popusti i promotivne akcije posmatraju van ovog konteksta. Sama Agencija ih nije predvidjela novom odlukom koja tu materiju regulise a koja vazi za sve operatore	Generalno pravilo je transparentna ponuda. Iako se radi o promotivnim ponudama, trebaju biti transparentno objavljeni uslovi i trajanje tih ponuda.
36.	Operator sa značajnom tržišnom snagom će biti u obavezi, shodno Pravilniku o regulaciji maloprodajnih cijena, obavijestiti Agenciju u roku, ne kraćem od 30 dana o izmjenama cijena sa detaljnim obrazloženjem. Na taj način, Agencija ima mogućnost da provjeri poštovanje principa transparentnosti,	Predlažemo da se ove obaveze ne preciziraju prije nego pomenuti Pravilnik bude eventualno raspravljan	Ideja evropskog regulatornog okvira, pa i praksa evropskih regulatora je da je neophodno sve regulatorne obaveze uključiti u kontekst analiza tržišta.

	<p>nediskriminatornosti i troškovne orijentisanosti cijena, kao i da identifikuje potencijalne anti-konkurentske aktivnosti. Agencija neće davati formalnu saglasnost na izmjene cijena Crnogorskog Telekom-a, ali će intervenisati u slučaju kršenja pomenutih principa prije stupanja na snagu istih.</p>		
--	---	--	--